

Specialpædagogisk støtte på ungdomsuddannelser - med et ungeperspektiv

Præsentation af Anne og Louice

Vi kommer fra Asgaard, som er et privat specialiseret bosted i Nørre Åby nær Middelfart.

På Asgaard arbejder pt. 39 medarbejder, som dækker vores bosted, et team som støtter borger/familier i egen bolig samt familiebehandlerteam. Foruden dette, er vi også et mindre team på 6 medarbejder, som varetager SPS-støtte på diverse ungdomsuddannelse rundt omkring på Fyn og i Jylland.

Asgaard har ydet SPS-støtte i 12 år og er repræsenterede på blandt HTX, HHX, STX, AMU og EUD/EUX uddannelser.

Vi har en bred faglighed i teamet, som både repræsenterer lærere, socialrådgiver og pædagoger med diverse overbygninger. Det betyder, at vi, udover en specialiseret viden inden for Autisme- og ADHD-området, også har en bred viden inden for mange kormorbide lidelser.

Felina

- 20 år
- ADD
- Mit liv før diagnose og SPS

"Felina virker som regel som om hun lytter efter og er med når der gives fælles beskeder, men kommer ofte efterfølgende for at bekræfte beskederne indhold"

"Fagligt godt med i tysk, koncentreret, hører efter, generelt meget stille elev faktisk, rækker hånden op enkelt gange, men ikke en meget aktiv elev på den måde, render ikke rundt i klassen, arbejder med de opgaver hun får besked på. Hvis hun har svært ved at koncentrere sig, er det ikke noget, hun viser tydeligt"

25 Sep 2014 · 🧑
Felina har forlagt sin grå Hummel-jakke et sted, har du set den? Den ligner den på billedet her...

4 comments

Like

Comment

Send

Lærke

- 19 år
- Diagnosticeret m. ADHD i januar
- *Initiering*

Før min diagnose	Efter min diagnose
• Uforudsigelighed • Struktur og rutiner • Energiforvaltning • Stressbelastning • Initiering • Overtænkning • Depressiv tilstand Igen forståelse for hvorfor jeg fungerer som jeg gør	Forståelse for hvorfor jeg fungerer som jeg gør Medicinsk behandling • Struktur og rutiner • Energiforvaltning

"Lærke er meget perfektionistisk"

"Lærke er en Dramaqueen"

SPS på Asgaard

- 12 år
- Typer af skoler
- Diagnoser
- Tildeling af støtte ved STUK (Diagnose/lægeerklæring)

På Asgaard har vi ydet special pædagogisk støtte i 12 år, og har løbende udvidet til flere skoler.

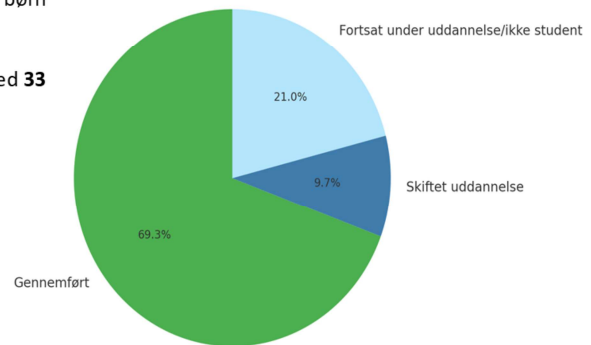
Pt. er vi repræsenteret på 5 forskellige skoler på Fyn og i 3-kantsområdet og dækker uddannelser som EUD/EUX, HHX, HTX, og STX samt AMU

Når vi kontaktet af skolerne så er vi i en opstartsfasen behjælpelige med at lave et begrundet ansøgning til STUK (Styrelsen for undervisning og kvalitet) Der skal for en bevilling til SPS støtte som udgangspunkt ligge en diagnose bag bevillingen som fx ADHD, autisme eller angst. Men vi har også i enkelte tilfælde fået gennemført bevillinger vis lægeattest hos egen læge på baggrund af mistanke om diagnose eller pga. massiv mistrivsel og hvis eleven er frafaldstruet.

Det er her faktisk vigtigt at understreget at skoler er lovmæssigt forpligtede til at ude SPS-støtte, desværre er der bare ikke mange skoler, forældre eller elever som er klar over det.

Fra frafald til fastholdelse: SPS gør en forskel for unge med psykiske diagnoser

- Tydelige stigende tendens i antallet af unge med psykiske diagnoser på ungdomsuddannelser.
- Statistik fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2022) viser, **15 %** af børn og unge modtager psykiatrisk behandling, inden de fylder 18 år.
- Antallet af unge mellem 18-29 år med psykisk sygdom er steget med **33 %** på fem år. Det påvirker trivsel og mulighed for at gennemføre uddannelse.
- Kun **40 %** af unge med en psykisk diagnose gennemfører en ungdomsuddannelse inden for 7 år efter grundskolen. Neurotypiske = tæt ved dobbelt så mange.
- I Asgaards SPS-team er gennemførelsesprocenten for unge med psykiske diagnoser **69,3%**.

Kilde: Danmarks Indenrigs- og Sundhedsministerium 2022

Grunden til vi står her i dag, er fordi, vi tror på en sag, og at vi med SPS-støtte kan gøre en massiv forskel for unge med diagnoser under uddannelse.

Der ses en tydelig stigende tendens i antallet af unge med psykiske diagnoser på ungdomsuddannelser i Danmark. Undersøgelser viser, at cirka 15 % af børn og unge har været i behandling for en psykisk sygdom, inden de fylder 18 år, samt at antallet af 18-29-årige med psykisk sygdom er steget med 33 % de seneste fem år. Tallene er taget fra Indenrigs- og sundhedsministeriet

Denne udvikling påvirker i høj grad unges trivsel og mulighed for gennemførelse af uddannelse. Kun 40 % af elever med en psykiatrisk diagnose har afsluttet en ungdomsuddannelse seks år efter de har forladt grundskolen. Næsten dobbelte så mange uden diagnose gennemfører. I Asgaards SPS-team er gennemførelsesprocenten for unge med psykiske diagnoser 69,4%.

Desuden har unge med psykiske diagnoser markant lavere trivsel og større risiko for frafald end deres jævnaldrende. Vi oplever, at langt de fleste elever med psykiske diagnoser frafalder i 1.g.

Det understreger et voksende behov for målrettede støttetilbud som SPS, der kan bidrage til at fastholde og støtte de unge i deres uddannelsesforløb, mindske frafald og styrke deres muligheder for at gennemføre en uddannelse på lige vilkår.

Ugeskema

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Freitag	Lørdag	Søndag
		Hulen Løs 26-27	506 Skuledag		Weekend traning	—	Dk-ops
		Dk-Essay	evt Essay Dansk		Dk+Essay		Dk-ops
	Arb 17-20	Gym 19:30-21:30	Lovise Samtan online/typisk m. pigem fra Gym	Arb 17-20	18-19	Julefrokost med Gym	
	Aflæveringer Dk (24/11)						
	Aftaler/noter						

Mandag: Arbejde 16
Tirsdag: Gymnastik
Onsdag: Arbejde oplæg forb
Torsdag: oplæg
Freitag:
Lørdag: Bali
Søndag: Bali

Ugeskema er et redskab, vi stort set anvender i alle vores samtaler. Det var også tilfældet, da jeg startede op med Felina. Når man kommer fra folkeskolen, har der ofte været både lærer og forældre, som har holde en struktur for eleven. Når eleven rammer gymnasiet, skal de kunne stå meget mere på egne ben, styre overblik, lektier og deadlines helt selv. For mange med ADHD, ADD og Autisme er det en kæmpe omvæltning, og der er brug for, at man arbejder med metoder og hjælper med det overblik, som de kan bruge også fremadrettet i livet.

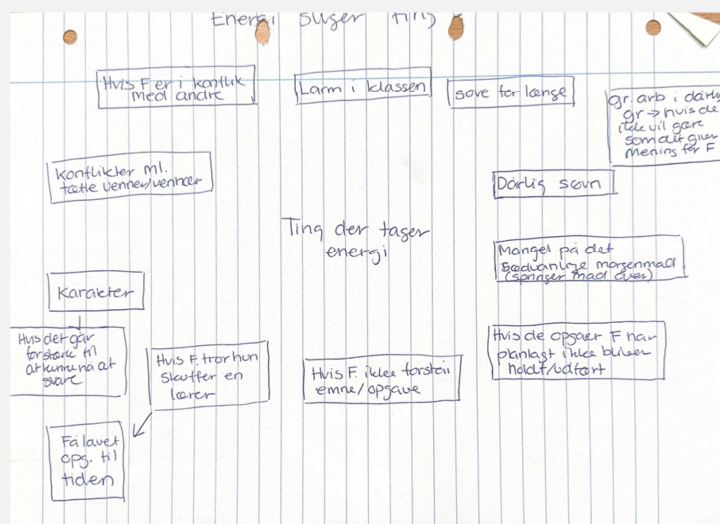
Ugeskemaet som vi ser her er fyldt med både skole og fritid, da vi ofte skal navigere i, hvad der er tid til. Dette skema er taget fra en perioder af Felinas liv, hvor det var meget kaotisk. Hun var i arbejde ved siden af studiet (som andre unge), og der var i denne periode meget presset.

De gule streger indikerede, hvad der var vigtigt.

Felina har på intet tidspunkt under sin 3-årige uddannelse lavet alle sin læse lektier, da det simpelthen ikke var muligt. Vi har hele tiden haft fokus på afleveringer og præsentationer, da det var det, som underviserne så, og det,

som der var vigtigt for Felina. Vi har sammen afdækket, hvornår der var vigtigt lektier, som skulle kigge på, og hvor det ikke var nok bare at følge med i undervisningen. Vi har altid skrevet alle lektier på ugeskemaet, for at Felina vidste, hvor meget der var, og så hun havde overblik.

Energiforvaltning

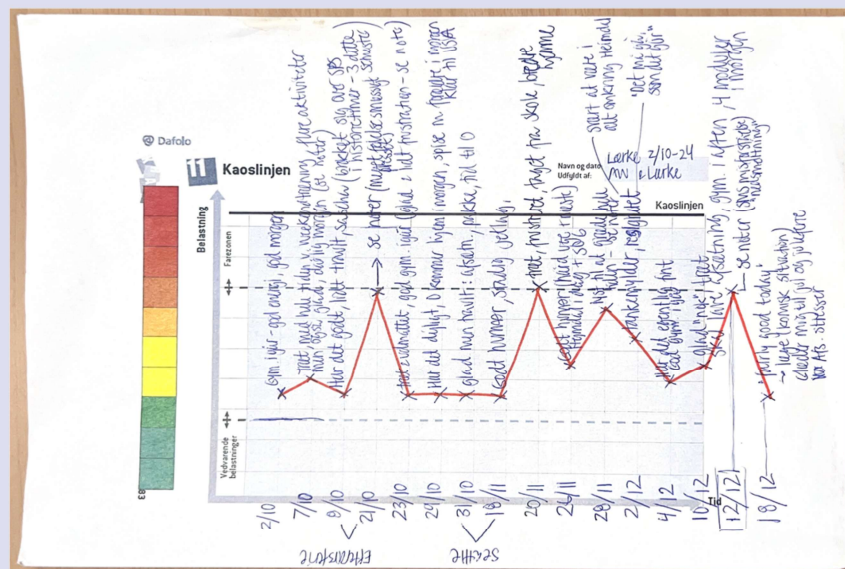
Rigtig mange af de unge mennesker, som kommer ind i SPS-støtte hos os, er i overkrav, og har været igennem det meste af deres skoletid. De spejler sig i andre elever, og kan nærmest ikke være i de krav, de stiller til sig selv eller omverden stille til dem. Felina havde fra start utrolig høje krav til sig selv, også på vegne af andre. Derfor er det afgørende, at vi har et fokus på energi forvaltning og hvordan man lærer at meste den selv, for det har også en kæmpe betydning for at navigere i livet med en diagnose, Da Felina kom hos mig første gang var det samme tilfælde og hun havde en imellem dage hvor hun havde været i overkrav så længe at hun "væltede" og måtte blive hjemme nogle dage.

Afdækning af hvad der tager energi og hvad der giver energi blev en stor del af vores samtaler

Vi startede op med energikop, men Felina havde brug for primært at fokusere på hvad der tog energi, hun havde masser af gode strategier for at få energi via hendes "dage hjemme"

Eksemplet er i starten hvor vi afdækkede hvad der tager energi

Kaoslinjen

Formålet med Kaoslinjen er at afdække og visualisere de belastninger, eleven oplever.

Kaoslinjen: På Asgaard arbejder vi i SPS-sammenhæng med skemaet på en lidt anderledes måde. Hver gang vi mødes, sætter eleven kryds på linjen fra grøn til rød i de lodrette kolonner. Ved hvert kryds, der datomærkes, beskrives kort følelsen, der afgør krydsets placering. Der kan herefter trækkes streger mellem krydsene, og der fremkommer en graf over elevernes belastningsniveau. Herudfra kan vi aflæse, hvad der kan udløse et højt belastningsniveau, og hvad der kan reducere følelsen af belastning. Ligeledes kan vi aflæse udviklingen i elevernes belastningshistorik samt bruge det som en øjebliksindikator på deres psykiske tilstand.

4-kolonneskema

Situation	Tanke	Følelse/krop	Handling
Beskriv det præcise øjeblik, det handler om	Hvad var tanken i det øjeblik?	Hvad følte du? Hvad mærkede du i kroppen?	Hvad gjorde du så, eller hvad tænkte du så?

Situation	Tanke	Følelse	Handling/ alternativ tanke
Jeg sidder til mundtlig hueeksamen og går fuldstændig i baglås	"Jeg dumper min hueeksamen" "Jeg taber det hele på gulvet nu" "Jeg kommer ikke videre her fra"	Hjertebanken, panik, vejtrækningsproblemer, bliver urolig, bliver ked af det, frustreret	Jeg får lov at hente Anne, som ellers ventede udenfor. Tanker efter: "Det skal overstås, og jeg skal og bliver nødt til at sige noget"

4-kolonne-skemaet fra KRAP er et simpelt og effektivt værktøj til at identificere og bearbejde negative automatiske tanker, som kan stå i vejen for både læring og trivsel.

Skemaets opbygning:

Situation – Hvad skete der? (En konkret hændelse)

Tanke – Hvad tænkte jeg? (Den første automatiske tanke)

Følelse/kropslig reaktion – Hvad følte jeg? (F.eks. uro, tristhed, spænding)

Alternativ tanke – Hvad kunne jeg tænke i stedet? (En mere realistisk eller støttende tanke)

Hvorfor er det et godt værktøj?

Det **synliggør sammenhængen** mellem situation, tanker og følelser.

Det hjælper elever med at **reflektere over egne tankemønstre**.

Det giver mulighed for at **erstatte selvkritiske eller hæmmende tanker** med mere hjælpsomme og realistiske tanker.

Det understøtter **mestring og trivsel** i skolehverdagen – særligt for elever med psykiske eller kognitive udfordringer.

Opgavestilladsering

For mange elever med diagnoser – særligt dem med ADHD, autisme eller angst – er den største udfordring ikke fagenes indhold, men at komme i gang med opgaver. Det handler om at forstå, hvad der forventes, få overblik og viden om, hvor de skal starte. Her er stilladsering en helt central del af SPS-støtte.

Stilladsering handler om at bygge et stillads rundt om opgaven, som vi så kan pille ned igen, efterhånden som eleven bliver mere selvstændig.

- **Forstå opgaven:** Vi gennemgår den sammen, oversætter den til elevens sprog og afklarer begreber og krav.
- **Skabe overblik;** Vi bruger fx mindmaps, fælles brainstorm, tjeklister eller skabeloner for at vise, *hvad* opgaven kræver.
- **Strukturere arbejdet:** Vi hjælper eleven med at opdele opgaven i mindre og mere konkrete trin.
- **Lave delmål:** Vi formulerer små, overskuelige mål – ofte med tid på: *"I dag skriver du 10 linjer i første afsnit."*
- **Komme i gang:** Her støtter vi helt konkret - ex med første sætning, eller sidde ved siden af og sikre, at eleven får startet. Bare det, er mentor er i lokalet, mens eleven kommer i gang.

Stilladsering handler ikke om at gøre opgaven nemmere – men om at gøre den tilgængelig!

Igangsætning og visualisering

- ”Jamen, jeg er i gang”
- Alle er forskellige. Vi skal over broen for at være nysgerrig.
- I Felinas tilfælde var der mange forskellige forsøg, men vi knækkede koden i 3. g, inden alle de store opgaver.

Jeg kan huske i min opstart med de første elever: ”Jamen, jeg er i gang”, og det viste sig, at det betød, at et Word-dokument var oprettet, og der var lavet sidehovede og sidefod. Så skete der ikke mere.

Alle elever er forskellige, og de lærer på forskellige måder. Jeg plejer at snakke med mine elever om, at det er en slags detektivarbejde, vi skal på, og at vi sammen skal finde ud af, hvad der virker for dem. Jeg har selvfølgelig en masse redskaber med i min værktøjskasse, men der hvor succes opstår er, når vi går over broen og er nysgerrig, afprøver og ikke mindst evaluerer, hvad der virker, og hvad der ikke gør. I virkelighed har vores elever ofte selv skarpe på at finde løsninger, der virker. De har bare brug for en samarbejdspartner, som kan få dem frem hos dem.

I Felinas tilfælde var det et succeskriterie at aflever. Faktisk var det ikke en mulighed i starten ikke at gøre det. Men hun stressede, og sad med det dagen før. Og hun ønskede, at det skulle være anderledes, så brugte vi en del tid på at finde ud af og nåede i 3. g at knække koden helt perfekt til det.

Eksamen og prøver

Særlige hensyn:

- Selvvalgt plads (valgt på forhånd)
- Ekstra tid
- Lokale sammen med andre med ekstra tid
- Walk & talk

Som SPS-mentorer har vi på ungdomsuddannelserne arbejdet for, at elever med psykiske diagnoser kan få de nødvendige rammer for at gennemføre skriftlige terminsprøver og eksaminer på lige fod med andre.

Det kan for eksempel være:

- ekstra tid, så presset reduceres og koncentrationen kan fastholdes (er tildelt af STUK til alle, der modtager SPS)
- mulighed for at vælge en plads på forhånd, så uro og usikkerhed mindskes
- prøvelokale sammen med andre, der også har ekstra tid, hvilket giver ro og færre forstyrrelser
- walk & talk-pauser, hvor den enkelte elev har mulighed for at regulere stress og vende tilbage med fornyet fokus og overskud

Tilpasningerne er en afgørende forskel for de unge med psykiske udfordringer. Tilpasningerne bidrager til, at eleverne får reelle og lige muligheder for at vise deres faglige kunnen – og således til, at retten til uddannelse også bliver en reel mulighed for denne elevgruppe.

Hvad har vi lært som mentorer?

- Samfundets og omgivelsernes krav til unge øges konstant
- Behovet for at advokere for vores elever. Undervisere mm. er endnu ikke klædt på i forhold til diagnoser og udfordringer
- Udviklingsproces på skolerne
- SPS-mentorers tilgængelighed 24/7 og 365 dag.

Unge i dag møder **stadigt højere krav** fra samfundet – både fagligt, socialt og personligt. Uddannelsessystemet lægger vægt på **præstation, selvstændighed og effektivitet fra en tidlig alder** samtidig med at forventningerne til **valg af karriere og livsbane er blevet mere komplekse**. Mange unge oplever pres for at **leve op til karakterkrav, gennemføre uddannelser hurtigt og navigere i en digital verden med konstant sammenligning og eksponering**. Dette øger risikoen for **stress, mistrivsel og psykiske udfordringer**, hvilket kan være medvirkende til den stigende tendens i diagnosticering og behovet for specialpædagogisk støtte (SPS) på ungdomsuddannelser.

At yde SPS-støtte på ungdomsuddannelser handler ofte om at være elevernes advokat og talerør. Mange undervisere og fagpersoner er endnu ikke klædt på til at forstå de udfordringer, som diagnoser kan medføre. Derfor bliver støtten et vigtigt bindeled, der sikrer, at elevernes behov bliver set, anerkendt og imødekommet i undervisningen.

Den stigende andel af unge med psykiske udfordringer og diagnoser stiller **nye krav til ungdomsuddannelserne. Det handler ikke kun om at tilbyde støtte – men om at udvikle en inkluderende kultur og et pædagogisk mindset, der ser mangfoldighed som et vilkår, ikke en**

undtagelse. Det kræver en bevidst udviklingsproces, hvor uddannelserne gradvist tilpasser deres læringsmiljøer, forventninger og kommunikationsformer. **Fokus flyttes fra "hvordan passer den unge ind?" til "hvordan tilpasser vi os, så den unge kan lykkes?"** Det betyder også, at SPS ikke kun skal være et individuelt støtteværktøj, men en del af en **bredere pædagogisk tilgang, hvor trivsel og fleksibilitet er centrale elementer.**

SPS-mentorernes tilgængelighed hele døgnet, året rundt, skaber en vigtig tryghed for eleverne. Det giver dem en fornemmelse af altid at have en støtte i ryggen, hvis de oplever udfordringer. Erfaringen viser, at eleverne ikke misbruger denne mulighed, men blot finder ro i at vide, at hjælpen er der, når de har brug for den.

Tilgængeligheden styrker relationen mellem elev og mentor og giver et mere stabilt udgangspunkt for læring og trivsel.

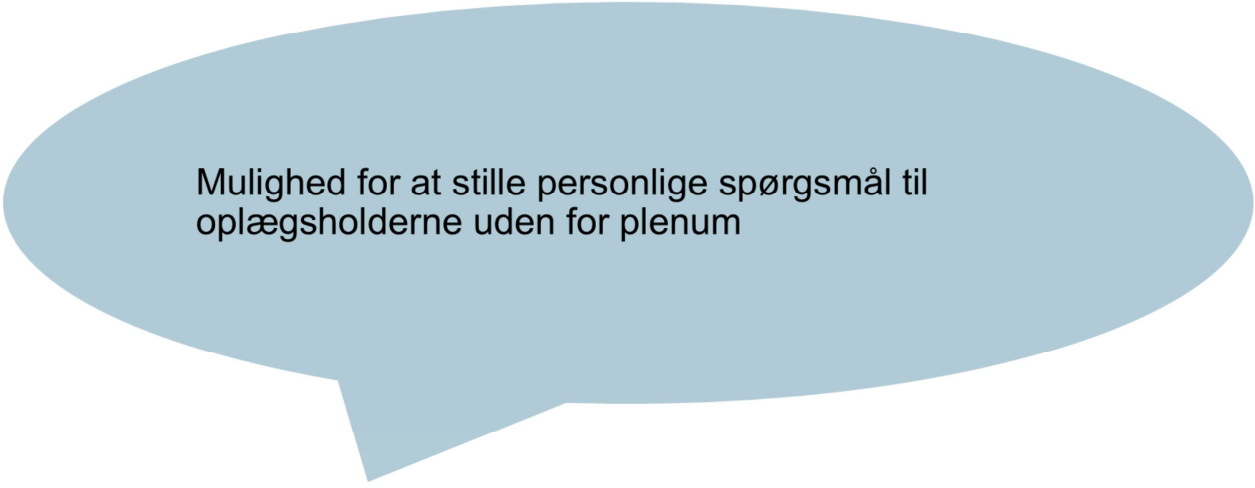

Pigerne runder af
Hvad har vi fået ud af SPS-støtten?

Spørgsmål ?

Tilbud

Mulighed for at stille personlige spørgsmål til
oplægsholderne uden for plenum